

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ІМЕНІ П. Л. ШУПИКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради

Протокол 13.11.2019 № 9

Голова вченої ради
академії НАМН України
професор

 Ю.В. Вороненко

**РОБОЧА ПРОГРАМА ТА ПЛАН
НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"СТОМАТОЛОГІЯ"**

підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії

Галузь знань:	22 – Охорона здоров'я
Спеціальність:	221 – Стоматологія
Спеціалізація (наукова спеціальність):	Стоматологія
Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий)
Форма навчання:	очна (денна, вечірня), заочна
Тривалість навчання:	12 кредитів (360 годин)

Кафедра стоматології

Київ – 2019

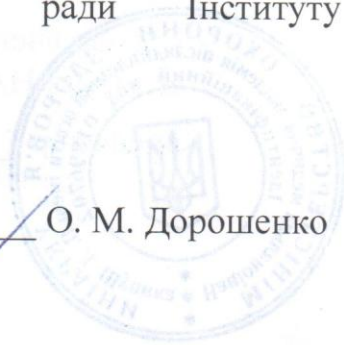
ПОГОДЖЕНО

Рішення вченої ради Інституту
стоматології

Протокол 17.09.2019 № 8

Голова вченої ради Інституту
стоматології

професор О. М. Дорошенко

ПОГОДЖЕНО

Рішення постійно діючої комісії
вченої ради НМАПО імені
П. Л. Шупика з наукової роботи та
інноваційної діяльності

Протокол 08.10.2019 № 8

Голова постійно діючої комісії
вченої ради НМАПО імені
П. Л. Шупика з наукової роботи та
інноваційної діяльності

професор Н. О. Савичук

ВСТУП

Навчальний план та програма нормативної навчальної дисципліни підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика за спеціальністю: 14.01.22 «Стоматологія» розроблені на підставі відповідних освітньо-наукових програм третього освітньо-наукового рівня, а також на підставі положень Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», нормативно-правових актів МОЗ України та МОН України, Постанови Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 року №167 «Порядок проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», Статуту Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, затвердженого наказом МОЗ України від 14.08.2015 року № 509, Положення про організацію освітнього процесу в Національній медичній академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, затвердженого вченою радою Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (протокол № 2 від 18.02.2015 року), та іншими нормативними актами, науково-педагогічними працівниками кафедри стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (завідувач кафедри доктор медичних наук, професор О. В. Павленко); обговорені та схвалені на засіданні кафедри стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (протокол № 8 від 17.09.2019 року); погоджені на засіданні вченої ради Інституту стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (протокол № від року).

Рецензенти:

- Волосовець Т. М. доктор медичних наук, професор кафедри стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, МОЗ України.
- Фліс П. С. доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця

Навчальний план та програма погоджені Комісією вченої ради з наукової роботи та інноваційної діяльності

«___» _____ 2019 р.

СКЛАД РОБОЧОЇ ГРУПИ

№ п.п.	ПІБ	Вчене звання	Науковий ступінь	посада
Голова робочої групи:				
1.	Павленко Олексій Володимирович	професор	доктор медичних наук	завідувач кафедри стоматології НМАПО імені П. Л. Шупика
Члени робочої групи:				
2.	Лихота Костянтин Миколайович	доцент	доктор медичних наук	професор кафедри стоматології НМАПО імені П. Л. Шупика
3.	Павленко Максим Олексійович	доцент	кандидат медичних наук	Доцент кафедри стоматології НМАПО імені П. Л. Шупика
4.	Петриченко Олександра Володимирівна	-	Кандидат медичних наук	асистент кафедри стоматології НМАПО імені П. Л. Шупика

Обговорено і схвалено на засіданні кафедри стоматології НМАПО імені П. Л. Шупика (протокол № 8 від 17.09.2019 року).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний план та програма підготовки аспірантів з нормативної навчальної дисципліни «Стоматологія» є нормативним документом, в якому визначено зміст навчання та встановлено вимоги щодо обсягу та рівня професійних компетентностей особи, яка є здобувачем освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі Охорони здоров'я за спеціальністю: 14.01.22 «Стоматологія».

Мета. Основною метою аспірантури за спеціальністю «Стоматологія» є засвоєння теоретичної інформації та одержання практичної підготовки з питань етіології, патогенезу, клініки, діагностики (в т.ч. диференційної), лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань, що найбільш часто зустрічаються, створення клінічного мислення, етичного відношення до хворого, що дозволить в повному обсязі удосконалити загальнопрофесійні, спеціалізовано-професійні, дослідницькі, аналітичні компетенції зі стоматології задля досягнення рівня знань та вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог для отримання ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 14.01.22 «Стоматологія».

Навчальний план циклу визначає тривалість навчання, розподіл годин, відведених на вивчення розділів навчальної програми.

Навчальний план та програма підготовки аспірантів з нормативної навчальної дисципліни «Стоматологія» розраховані на 12 кредитів (360 годин), з яких 1 кредит (30 годин).

Для виконання даної програми передбачено наступні види навчальних занять: лекції, семінарські та практичні заняття, а також самостійну роботу аспірантів.

Для виявлення рівня компетентностей аспірантів, після кожного розділу програми проводиться проміжний контроль знань за рахунок годин, передбачених на семінарських заняттях.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
нормативної навчальної дисципліни «Стоматологія»
підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі (очна денна форма
навчання) за спеціальністю 14.01.22 «Стоматологія»

Тривалість: 12 кредитів (360 год.).

Мета навчання: удосконалити загально-професійні, спеціалізовано-професійні, дослідницькі, аналітичні компетенції за спеціальністю 14.01.22 «Стоматологія» та визначити рівень його знань та вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог.

Контингент слухачів: особи, які навчаються в аспірантурі заочною денною формою навчання.

Код розділу	Назва розділу	Кількість кредитів	Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				Самостійна робота
				Всього	Лекції	Семинари	Практичні	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
01.	Стоматологія	2,20	66	57	6	18	33	9
02.	Терапевтична стоматологія	2,20	66	56	6	18	32	10
03.	Хірургічна стоматологія	2,0	60	54	6	16	32	6
04.	Стоматологія дитячого віку	2,0	60	53	6	16	31	7
05.	Ортопедична стоматологія	1,9	57	51	4	16	31	6
06.	Ортодонтія	1,7	51	49	4	14	31	2
РАЗОМ:		12	360	320	32	98	190	40

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
нормативної навчальної дисципліни «Стоматологія»
підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі (очна вечірня
форма навчання) за спеціальністю 14.01.22 «Стоматологія»

Тривалість: 12 кредитів (360 год.).

Мета навчання: удосконалити загально-професійні, спеціалізовано-професійні, дослідницькі, аналітичні компетенції за спеціальністю 14.01.22 «Стоматологія» та визначити рівень його знань та вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог.

Контингент слухачів: особи, які навчаються в аспірантурі заочною вечірньою формою навчання.

Код розділу	Назва розділу	Кількість кредитів	Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				Самостійна робота
				Всього	Лекції	Семінари	Практичні	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
01.	Стоматологія	2,20	66	43	5	12	26	23
02.	Терапевтична стоматологія	2,20	66	41	4	11	26	25
03.	Хірургічна стоматологія	2,0	60	40	4	11	25	20
04.	Стоматологія дитячого віку	2,0	60	39	4	10	25	21
05.	Ортопедична стоматологія	1,9	57	39	4	10	25	18
06.	Ортодонтія	1,7	51	38	3	10	25	13
РАЗОМ:		12	360	240	24	64	152	120

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
нормативної навчальної дисципліни «Стоматологія»
підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі (заочна форма навчання)
за спеціальністю 14.01.22 «Стоматологія»

Тривалість: 12 кредитів (360 год.).

Мета навчання: удосконалити загально-професійні, спеціалізовано-професійні, дослідницькі, аналітичні компетенції за спеціальністю 14.01.22 «Стоматологія» та визначити рівень його знань та вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог.

Контингент слухачів: особи, які навчаються в аспірантурі за заочною формою навчання.

Код розділу	Назва розділу	Кількість кредитів	Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				Самостійна робота
				Всього	Лекції	Семинари	Практичні	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
01.	Стоматологія	2,20	66	22	3	7	12	44
02.	Терапевтична стоматологія	2,20	66	21	3	7	11	45
03.	Хірургічна стоматологія	2,0	60	21	3	7	11	39
04.	Стоматологія дитячого віку	2,0	60	19	3	6	10	41
05.	Ортопедична стоматологія	1,9	57	19	2	7	10	38
06.	Ортодонтія	1,7	51	18	2	6	10	33
РАЗОМ:		12	360	120	16	40	64	240

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

**нормативної навчальної дисципліни «Стоматологія»
підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі
(очна денна, очна вечірня та заочна форма навчання)
за спеціальністю 14.01.22 «Стоматологія»**

Код розділу	Назва розділу	Перелік загальних та фахових компетенцій
1	2	3
01	Стоматологія	Діагностика захворювань ротової порожнини. Електронні методи діагностики
		Сучасні апаратні методи діагностики захворювань ротової порожнини. Радіовізіографія, електронні зонди, апекслокатор.
		Лабораторні методи дослідження. Мікробіологічне культуральне дослідження, дослідження за допомогою полімеразної ланцюгової реакції.
		Сучасні цифрові технології в стоматології. 3D сканування. CAD-CAM.
		Асептика та антисептика
		Схема обробки інструментарію, поняття про дезінфекцію, предстерелізаційної обробки, стерелізації.
		Правила експлуатації стоматологічного інструментарію. Профілактика ятрогенних інфекцій (ВІЛ, гепатит). Обробка рук лікаря-стоматолога.
		Захворювання пародонту. Остеотропна терапія генералізованого пародонтиту.
		Сучасні уявлення про етіологію та патогенез захворювань пародонту.
		Клініка, діагностика, диференційна діагностика захворювань пародонту. Гінгівіти, локалізований пародонтит, генералізований пародонтит. Пародонтоз.
		Методи комплексного лікування захворювань пародонту. Гігієна порожнини рота при захворюваннях пародонту.
		Топографічна та функціональна анатомія та біомеханіка жувального апарату
		Особливості будови верхньої та нижньої щелепи. Мімічні м'язи, їх топографія та функція. СНЩС. М'які тканини ротової порожнини.
		Фізичні методи лікування в стоматології
		Методики з використанням електричного струму при діагностиці та лікуванні стоматологічних захворювань.
		Масажі (гідро-, вібро-, вакуум-, ауто-).
		Ультразвукова та лазерна терапія. Бальнеотерапія.
02	Терапевтична стоматологія	Карієс зубів. Сучасні підходи ВОЗ до вирішення проблеми карієсу
		Перегляд хірургічних підходів до лікування карієсу, сформульованих Блеком.
		Принципи мінімального втручання при лікуванні карієсу, прийняті ВОЗ.
		Ускладнений карієс зубів (пульпіт, періодонтит). Методи ендодонтичної обробки кореневих каналів.
		Диференційна діагностика та вибір методу лікування пульпітів на основі патогенетичних особливостей різних форм запалення.
		Топографо-анатомічні та клінічні аспекти ендодонтичної обробки кореневих каналів про періодонтиті.
Пломбувальні матеріали для кореневих каналів, сучасні погляди, тенденції розвитку.		

		Некаріозні ураження зубів
		Класифікація некаріозних уражень.
		Флюороз, гіпер-та гіпоплазія емалі, клиновидні дефекти, ерозія та некроз емалі. Діагностика, клініка, лікування.
		Сучасні методи відбілювання зубів.
		Захворювання слизової оболонки ротової порожнини. Діагностика та лікування самостійних та симптоматичних захворювань СОПР.
		Травматичні та виразково-некротичні ураження СОПР.
		Вірусні захворювання СОПР. Сучасні підходи до лікування.
		Алергічні ураження (реакція негайного та сповільненого типу). Діагностика, невідкладна допомога та лікування.
		Зміни слизової оболонки при дерматозах з аутоімунним компонентом (пухирчатка, пемфігоїд, червоний плоский лишай та ін.).
03	Хірургічна стоматологія	Діагностика та допомога при невідкладних станах
		Клінічні прояви та невідкладна допомога при непритомності, колапсі, епілептичному нападі.
		Діагностика та невідкладна допомога при комах (гіпо-, гіперглікемічних), інсульті.
		Причини, прояви та невідкладна допомога при анафілактичному та травматичному шоках.
		Ознаки клінічної смерті, проведення необхідних реанімаційних заходів.
		Основні методи амбулаторного хірургічного лікування стоматологічних захворювань.
		Атипові методи операції видалення зуба. Методи лікування і профілактики ускладнень операції видалення зуба.
		Диференційна діагностика запальних захворювань одонтогенної етіології (періодонтит, періостит, остеомієліт, перикоронарит, флегмона, абсцес та ін.)
		Ускладнення гнійно-запальних захворювань одонтогенної етіології.
		Диференційна діагностика пошкоджень, захворювань СНЩС.
		Хірургічні методи лікування захворювань пародонту (гінгівотомія, клаптева операція).
		Невідкладна допомога при травматичних пошкодженнях м'яких тканин та кісток щелепно-лицевої ділянки.
		Диференційна діагностика пухлин та пухлиноподібних утворень м'яких тканин. Методи лікування.
		Основні положення сучасного протоколу встановлення дентальних імплантів.
		Знеболення при імплантації.
		Принцип вибору дентального імпланту та методики їх встановлення.
04	Стоматологія дитячого віку	Особливості лікування дітей в різних вікових періодах.
		Анатомо-морфологічні, гістологічні та рентгенологічні особливості зубощелепної системи у дітей в різні вікові періоди.
		Особливості препарування каріозних порожнин різних класів в тимчасових і постійних зубах у дітей.
		Сучасні пломбувальні матеріали, що застосовуються в дитячій терапевтичній стоматології. Види, властивості пломбувальних матеріалів, техніка застосування.
		Ендодонтична обробка тимчасових зубів та постійних зубів з несформованим коренем.
		Ендодонтичні інструменти та техніки. Пломбування кореневих каналів в тимчасових та постійних зубах у дітей.
	Поняття про апексогенез і апексифікацію. Імпрегнаційні методи обробки порожнини зуба у дітей. Засоби призначені для імпрегнації,	

		техніка виконання.
		Стоматологічні цемента на основі фосфатів та силікатів. Основні фізико-хімічні властивості, техніка приготування та застосування.
05	Ортопедична стоматологія	Комплексне обстеження ортопедичних пацієнтів.
		Особливості обстеження пацієнтів в ортопедичній стоматології.
		Оптимальна оклюзія, її види.
		Додаткові методи обстеження (КТ, ОПТГ, міографія, TSCAN).
		Протоколи ведення ортопедичних пацієнтів.
		Лікування хворих з частковими дефектами коронок зубів вкладками. Методи виготовлення вкладок та одержання відбитків.
		Застосування штучних коронок при лікуванні пацієнтів з частковими дефектами коронок зубів.
		Ортопедичне лікування при повному дефекті коронок зубів (штифтові та куксові конструкції).
		Особливості підготовки зубів залежно від вибору конструкції протезу.
		Корекція знімних конструкцій протезів.
		Ортопедичні методи в комплексному лікуванні захворювань тканин пародонту.
		Протезування на імплантах.
		Зняття відбитків методом відкритої ложки.
		Ортопедичні конструкції на імплантах. Методи їх фіксації. Індивідуальні абатменти.
06	Ортодонтія	Зубощелепні аномалії та деформації.
		Морфологічна та функціональна характеристика фізіологічного та патологічного видів прикусу в різні вікові періоди. Етіологія та патогенез зубощелепних аномалій і деформацій.
		Особливості діагностики зубощелепних аномалій у різні вікові періоди (клінічний метод: біометрія діагностичних моделей щелеп, рентгенологічні методи діагностики, фото- та антропометрія, функціональні методи).
		Особливості клініки, лікування та профілактики патології прикусу в різні вікові періоди.
		Ортодонтична апаратура для лікування зубощелепних аномалій в різні періоди прикусу.
		Механічно діючі апарати, функціонально діючі апарати, апарати комбінованої дії. Міофункціональний протокол. Незнімна ортодонтична апаратура. Покази, протипокази, схеми лікування.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Навчально-методичні матеріали самостійної роботи аспірантів враховують специфіку навчальної дисципліни «Стоматологія».

Рекомендації до самостійного вивчення навчального матеріалу включають вказівки щодо терміну та обсягу засвоєння матеріалу із зазначенням навчальних і наукових видань, що використовуються з цією метою, а також питання для самоконтролю, тести, контрольні завдання, вимоги і приклади оформлення самостійної письмової (дисертаційної) роботи, критерії оцінювання.

Методичні рекомендації до самостійної роботи аспірантів включають таку інформацію (залежно від форми проведення занять):

- методичні рекомендації до практичних занять – приклади розв’язування задач, варіанти задач для самостійної роботи та відповіді до них;
- методичні рекомендації до семінарських занять – тематику і методичні поради до опрацювання теоретичних питань (завдань) з акцентуванням уваги аспіранта на основних проблемних питаннях, які розглядаються, список літературних джерел, тощо;
- методичні рекомендації до дисертаційних робіт включають вимоги до змісту і структури роботи; вимоги до оформлення: тексту, графічної частини, літератури; приклади оформлення текстової і графічної частини, що базується на матеріалі навчальної дисципліни «Стоматологія».

Форми та види організації самостійної роботи.

Самостійна робота аспіранта над засвоєнням навчального матеріалу з дисципліни «Стоматологія» може виконуватись у бібліотеці Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, у національній медичній бібліотеці, навчальних кабінетах кафедри, комп’ютерному класі кафедри, а також в домашніх умовах.

Передбачаються такі організаційні **форми** самостійної роботи аспіранта:

- навчальна робота, яка виконується самостійно у вільний від занять та зручний для аспіранта час, як правило, поза аудиторією;
- навчальна робота, яка з урахуванням специфіки дисципліни «Стоматологія», виконується в навчальних кабінетах кафедри, комп’ютерному класі кафедри;
- вдосконалення теоретичних і практичних навичок в умовах консультацій пацієнтів на клінічних базах кафедри;
- робота аспіранта над індивідуальними завданнями під керівництвом викладача (аудиторна робота, робота з використанням комп’ютерної техніки, тощо);
- індивідуальні навчальні завдання з дисципліни «Стоматологія», які видаються аспірантам у терміни, передбачені візиткою навчальної дисципліни і виконуються кожним аспірантом самостійно при консультуванні викладачем;
- індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ) – вид позааудиторної самостійної роботи аспіранта навчального, навчально-дослідницького чи експериментального характеру, які виконуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу в даному семестрі в терміни, передбачені програмою навчальної дисципліни;
- робота аспіранта над виконанням дисертаційної роботи.

Найпоширенішими **видами** індивідуальних навчальних та індивідуальних навчально-дослідних завдань є:

- робота з підручниками або посібниками;
- розв’язування та складання практичних (наприклад, ситуативних) задач різного рівня складності з теми (чи модуля);
- комплексний опис будови, властивостей, функцій, явищ, об’єктів;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історичні довідки тощо;
- розробка навчальних та діагностичних тестових завдань з предмету;
- проведення діагностичних досліджень та їх інтерпретація;

- проведення експериментальних досліджень та їх інтерпретація;
- укладання конспектів практичних занять на інноваційних засадах;
- реферування іноземних текстів за фаховими темами.

Зміст самостійної роботи аспіранта з навчальної дисципліни «Стоматологія» визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача і може складатися з таких *видів роботи*:

- підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних, співбесіди з лектором тощо);
- виконання індивідуальних завдань;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни згідно робочої програми навчальної дисципліни;
- переклад іноземних текстів встановлених обсягів;
- виконання контрольних робіт аспірантами заочної форми навчання;
- підготовка і виконання завдань, передбачених програмою практичної підготовки, дисертаційних робіт тощо;
- підготовка до усіх видів контролю, в тому числі до модульних і комплексних контрольних робіт та підсумкової атестації (державних іспитів, виконання випускової кваліфікаційної роботи, виконання дисертаційної роботи);
- робота у наукових проблемних групах молодих вчених, семінарах тощо;
- участь у роботі наукових і науково-практичних конференцій, семінарів з фаху або навчальної дисципліни «Стоматологія» тощо;
- виконання завдань, які базуються на використанні сучасних інформаційних технологій і комп'ютерних засобів навчання.

Методичні матеріали для самостійної роботи аспірантів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку аспіранта. Для самостійної роботи аспіранту також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна і періодична література з спеціальності «Стоматологія».

Матеріально-технічне й інформаційно-технічне забезпечення самостійної роботи аспіранта містить:

- навчальну і навчально-методичну літературу зі стоматології;
- бібліотеку з читальним залом, укомплектованим відповідно до діючих нормативів;
- комп'ютерний клас з навчальними та контролюючими програмами з навчальної дисципліни «Стоматологія» та можливість роботи в мережі Інтернет;
- навчальні кабінети, актовий зал тощо;
- місця проходження практики (клінічні бази кафедри стоматології) відповідно до укладених угод.

Забезпечення належних умов самостійної роботи аспіранта на складному діагностичному обладнанні, у комп'ютерному класі та інших навчальних об'єктах підвищеної небезпеки здійснюється за попередньо укладеним графіком під керівництвом наукового керівника.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ

Невід'ємною частиною опанування навчального курсу професійної та практичної підготовки за науковою спеціальністю (спеціалізацією) в аспірантурі та поза аспірантурою є педагогічний практикум.

Мета – забезпечення формування та розвитку освітньо-прикладних компонентів викладацьких компетентностей.

Завданнями педагогічного практикуму є оволодіння навиками підготовки навчально-методичної документації, проведення аудиторних занять, організації позааудиторної роботи здобувачів вищої та/або післядипломної освіти, заходів безперервного професійного розвитку.

Педагогічний практикум проводять, як правило, на випусковій кафедрі, або на кафедрі, на якій працює науковий керівник здобувача вищої освіти.

Педагогічний практикум проходить під організаційно-методичним керівництвом науково-педагогічного працівника зазначеної кафедри, який є куратором відповідної навчальної дисципліни професійної та практичної підготовки за науковою спеціальністю (спеціалізацією), що опановує здобувач вищої освіти. Рішенням, обговореним і схваленим на засіданні кафедри, організаційно-методичне керівництво педагогічним практикумом може бути покладено на іншого науково-педагогічного працівника відповідної кафедри, в тому числі, на наукового керівника здобувача вищої освіти.

Загальний обсяг педагогічного практикуму становить 30 годин (1 кредит), що виділяються та обліковуються в межах годин самостійної роботи здобувача вищої освіти за відповідною навчальною дисципліною професійної та практичної підготовки за науковою спеціальністю (спеціалізацією).

Зміст заходів педагогічного практикуму та послідовність їх виконання визначається у індивідуальному плані педагогічного практикуму здобувача вищої освіти, що погоджується керівником педагогічного практикуму та затверджується завідувачем кафедри, на якій проводиться педагогічний практикум.

Звіт про проходження педагогічного практикуму здобувача вищої освіти погоджується керівником педагогічного практикуму, обговорюється та схвалюється на засіданні кафедри, на якій проводився педагогічний практикум, та затверджується завідувачем даної кафедри.

Форма індивідуального плану педагогічного практикуму здобувача вищої освіти, звіту про проходження педагогічного практикуму, навчально-методичних документів, що готує здобувач вищої освіти в межах виконання завдань педагогічного практикуму, визначається Альбомом форм.

Відповідальність за організацію, проведення та контроль якості педагогічного практикуму покладається на завідувача кафедри, на якій проводився педагогічний практикум, а саме: завідувача випускової кафедри або завідувача кафедри, на якій працює науковий керівник здобувача вищої освіти.

КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика оціночних ресурсів для поточного та проміжного контролю компетентностей.

Результати поточного та проміжного контролю компетентностей оцінюються згідно з вимогами Положення про організацію освітнього процесу в Національній медичній академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, затвердженого вченою радою Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (протокол № 2 від 18.02.2015 року).

Залежно від особливостей дисципліни «Стоматологія» встановлені такі форми її контролю:

- поточний контроль виконаних практичних завдань, в т.ч. контрольна робота, самостійна робота та письмові модульні контрольні роботи;
- тестовий чи інші види контролю з тем (модулів);
- поточний контроль засвоєння матеріалу семінарських (практичних) занять на підставі відповідей на питання, дискусій, повідомлень, доповіді за матеріалом тем, включених до програми циклу;
- індивідуальні навчально-дослідні завдання та їх захист;
- стаття, тези, та інші публікації в наукових виданнях, опубліковані за рішенням кафедри, за підсумками науково-дослідницької роботи;
- виступи.

Технологія проведення заліку.

Контроль знань аспірантів – складова частина навчально-виховного процесу на кафедрі стоматології.

Він здійснюється для того, щоб виявити якість засвоєних знань, умінь і навичок практичної діяльності.

Зміст контролю зумовлений дидактичними цілями і завданнями, що стоять перед вивченням навчальної дисципліни чи окремих її частин.

Поточний та підсумковий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння аспірантом навчального матеріалу на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних (семінарських) заняттях. Ці результати можуть зараховуватися як підсумок поточного контролю без додаткового опитування аспірантів.

Кількість екзаменів та заліків з навчальної дисципліни «Стоматологія» визначається навчальними планами.

Аспірант вважається допущеним до підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Стоматологія», якщо він виконав всі види робіт, передбачені навчальним планом.

Проміжний контроль компетентностей з окремих розділів програми проводяться після закінчення їх вивчення, до початку підсумкового контролю. Заліки приймаються викладачами, які проводили практичні, семінарські та інші заняття в навчальній групі або читали лекції з даної дисципліни.

Залік виставляється за результатами роботи аспіранта протягом навчання (виконання аспірантом індивідуальних завдань та контрольних робіт, виступів на семінарських заняттях та оцінок поточного контролю), якщо він отримав рейтинг з дисципліни не менше 0,6 від максимально можливого значення (рейтингової шкали).

Якщо аспірант не отримав залік за рейтингом, залік виставляється за результатами виконання ним залікової контрольної роботи або підсумкової співбесіди.

За наявності поважних причин (хвороба, сімейні обставини та ін.), що документально підтверджені, окремим аспірантам може встановлюватись індивідуальний графік складання заліків.

Аспірант не допускається до підсумкового контролю з дисципліни «Стоматологія», якщо він не виконав усіх видів робіт, завдань (комп'ютерні практикуми, курсові, реферати, аналітичні огляди та ін.), які передбачені робочим навчальним планом з навчальної дисципліни «Стоматологія», або має незадовільні оцінки з проміжного контролю за розділами дисципліни.

Технологія організації і проведення заліку охоплює такі аспекти:

- ознайомлення аспірантів із програмою проведення заліку, яка містить перелік вузлових питань дисципліни та літературу, що аспіранти можуть використати у процесі підготовки до заліку;
- ознайомлення аспірантів з методикою проведення заліку. Залік проводиться за заліковими білетами; використовуються різні методи перевірки: усна, письмова, тестова (з використанням комп'ютерів) і на паперових носіях.

Оціночні ресурси для поточного та підсумкового контролю засвоєння знань.

Демократизація освіти в Україні вимагає відмовитися не лише від контролю знань, умінь і навичок, а й від рутинних форм стимулювання аспірантів за допомогою оцінок. Необхідні інші підходи. У системі діагностування оцінка як засіб стимулювання набуває нової якості.

Передусім результати діагностування, в якому можуть бути використані оціночні судження (**бали**), сприяють самовизначенню, самоактуалізації аспірантів. А це в нових соціально-економічних умовах конкурентного суспільства стає важливим чинником.

Доповнюючись принципом добровільного навчання, а отже, й контролю, оцінка переростає у засіб раціонального визначення особистого рейтингу – показника значущості (ваги) людини в цивілізованому суспільстві.

Таким чином, на кафедрі стоматології запроваджений **контроль** – з'ясування, вимірювання й оцінювання знань, умінь і навичок аспірантів **за бальною шкалою**.

З'ясування й вимірювання – *перевірка*, - складовий компонент контролю, провідна функція якого є забезпечення зворотного зв'язку між педагогом та

аспірантом, отримання викладачем об'єктивної інформації про рівень засвоєння навчального матеріалу, своєчасне виявлення недоліків і прогалин у знаннях.

Окрім перевірки, контроль містить у собі оцінювання (як процес) і оцінку (як результат) перевірки. Підставою для *оцінювання* успішності аспірантів є підсумки (результати) контролю.

Оцінка – важливий засіб стимулювання навчання, позитивної мотивації, впливу на особистість.

Використовуються такі **методи контролю** знань, умінь і навичок, як:

- систематичне спостереження за аспірантами у процесі навчання;
- індивідуальне та фронтальне опитування (усне та письмове);
- контрольна і самостійна робота (практична, тощо);
- тестовий контроль (комп'ютерний).

1. Спостереження. Хоча результати спостереження за навчальною діяльністю аспірантів викладачі не фіксують в офіційних документах (журналах чи відомостях), однак вони надзвичайно цінні для своєчасної корекції навчального процесу, здійснення індивідуальних та диференційованих підходів до навчання аспірантів. Спостерігаючи за роботою аспірантів на семінарських і практичних заняттях, викладачі кафедри складають уявлення про те, наскільки плідно проходить їхня самостійна підготовка, якою мірою в них розвинуті пізнавальні можливості і творчі здібності, самостійність в оволодінні знаннями, мотивація учіння. Значну роль при цьому відіграють індивідуальні консультації, на яких в довірливій бесіді викладачі не тільки виявляють негативні фактори, а й здійснюють профілактичні заходи щодо попередження низької успішності.

2. Індивідуальне опитування – це перевірка знань, умінь і навичок у конкретного аспіранта, співпраця на рівні «викладач – аспірант». Викладач, уникаючи пасивності інших аспірантів, які не підлягають опитуванню, використовують комбіноване (змішане) опитування, за допомогою якого охоплюється кілька аспірантів (одночасні самостійні роботи, тощо).

3. Фронтальне опитування дає можливість викладачу за досить короткий термін перевірити рівень знань у великій кількості аспірантів, включаючи їх в активну навчально-пізнавальну діяльність, систематизувати, узагальнити й підсумувати вивчене. Використання методу опитування сприяє повторенню, систематизації і узагальненню вивченого раніше матеріалу.

4. Усне опитування – найпоширеніший метод контролю знань аспірантів, суть якого полягає в постановці перед ними запитань за змістом навчального матеріалу, що виноситься для контролю, та оцінювання їхніх відповідей. Усне опитування проводиться в різних формах (індивідуальне, фронтальне). Викладач безпосередньо спілкується з аспірантом, виявляє рівень його знань, ставить додаткові, перевірочні запитання.

5. Письмовий контроль – дає можливість викладачам одночасно перевірити знання, уміння та навички аспірантів однієї чи декількох груп. Цей метод,

відрізняючись простотою застосування, дозволяє викладачам економніше використовувати навчальний час, досягати єдності вимог, індивідуалізувати їх. Крім того, письмові роботи дають можливість виявляти уміння логічно, послідовно і стисло висловлювати свої думки на аркуші паперу. Варто також зазначити, що письмові контрольні роботи аспірантів оцінюються з вищою об'єктивністю, ніж результати усного опитування, тому що викладачі не обмежені часом. До недоліків цього методу відносять такі: відсутність живого контакту викладача з аспірантами, цілеспрямованих впливів на зміст їхньої навчальної праці, що в цілому знижує виховну функцію контролю; успіхи та помилки чи неточності аспіранта, зафіксовані в контрольній роботі, ніби «віддаляють» від нього час до повідомлення результатів, що не дозволяє мобільно проводити корекцію знань, як при усному опитуванні; письмовий контроль, будучи трудомістким, вимагає клопіткої роботи викладачів як з підготовки індивідуальних завдань, так і в забезпеченні самостійного їх виконання аспірантами.

Питання для самостійних і контрольних робіт розробляються на основі предметних програм і змісту підручників. Вони бувають різні за рівнем складності, починаючи з репродуктивних і закінчуючи проблемно-пошуковими, творчими; відповіді на поставлені питання виявляють уміння аспірантів застосовувати набуті знання в практичній діяльності.

6. Графічна перевірка – використовується переважно при вивченні можливостей графічного оформлення дисертаційного матеріалу, практикуми з обробки результатів тощо. Форми графічної перевірки знань, умінь та навичок аспірантів дуже різноманітні: креслення, схеми процесів, побудова діаграм, розробка проектів тощо. Крім перевірки теоретичних знань, графічні контрольні роботи дозволяють викладачам виявити в аспірантів вміння та навички узагальнювати, класифікувати вивчений матеріал, просторову уяву, спеціальні вміння та ін. Завдяки тому, що кожен аспірант виконує індивідуальне завдання, цей метод контролю сприяє розвитку їхньої пізнавальної самостійності, наполегливості, вихованню сумлінності, відповідальності. Оцінювання графічних робіт проходить у вигляді співбесіди з викладачем, де аспірант захищає виконану роботу, а викладач вказує на позитивні та негативні аспекти графічних робіт та виставляє оцінку в журнал. Іншою формою оцінювання графічних робіт аспірантів є їх публічний аналіз та обговорення. Для цього усі графічні роботи аспірантів (презентації) за темою чи модулем навчальної програми заслуховуються на конференції, тут важливим стає порівняння й оцінка аспірантами власних та робіт своїх одногрупників.

7. Практичний контроль умінь та навичок – здійснюється через контрольні завдання, які вимагають виконання аспірантами певних дій, операцій, діагностичних обстежень. У практичні завдання викладачі інколи вводять запитання, які вимагають теоретичного обґрунтування виконуваних робіт. Практичний контроль знань дозволяє перевірити уміння і навички аспірантів виконувати певні діагностичні маніпуляції, оперативних втручань тощо.

8. Програмоване опитування – полягає в доборі однакових (стандартних) за складністю та кількістю питань для всієї групи. Цей вид опитування може бути безмашинним (аспірантам роздаються картки для безмашинного контролю) або машинним (з допомогою комп'ютерів).

9. Тестовий контроль – найбільш популярний метод діагностики освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки аспірантів.

Оціночні ресурси для проміжної атестації за підсумками засвоєння дисципліни.

Контроль професійних знань і вмінь, що передбачає попередню підготовку аспіранта з дисципліни.

Рівень знань характеризується об'ємом, глибиною і ступенем засвоєння теоретичного матеріалу аспірантами з дисципліни «Стоматологія», а також умінням пов'язати теорію з розв'язанням практичних завдань, пошуком нових знань, умінням захищати і обґрунтовувати висунуті положення, знанням літератури з даної дисципліни і оцінюється викладачем.

Програмні результати навчання:

- Здобуття знань і розуміння поглибленого рівня в розв'язанні наукових проблем в стоматології шляхом застосування комплексу сучасних методик та методів досліджень; критичне осмислення відповідних проблем наявних у галузі стоматології; рівень знань повинен бути достатнім для проведення самостійних наукових досліджень на рівні останніх світових досягнень.
- Здатність і готовність до підготовки, проведення та участі у наукових семінарах, конференціях, оприлюднення результатів наукових досліджень в спеціалізованих зарубіжних та затверджених ДАК України наукових виданнях.
- Здатність здійснювати інформаційний пошук та роботу з бібліотечними ресурсами, базами даних та он-лайн ресурсами за обраною тематикою наукового дослідження.
- Здатність розробки наукового проекту відповідно до завдань дисертаційного дослідження; готовність здійснювати пошук, підготовку аплікацій для подання для отримання грантів на розробку наукових досліджень.
- Здатність здійснювати обробку та інтерпретацію отриманих експериментальних і емпіричних даних, використовувати сучасні статистичні методи при обробці наукових даних досліджень.
- Здатність до здійснення пошукової (евристичної) діяльності, дослідження пріоритетних напрямів розвитку стоматології, організації і проведення наукових досліджень з проблем.
- Здатність підготувати та успішно захистити дисертаційну роботу на основі власних досліджень, а також використовувати (та визнати) результати роботи інших членів наукової групи.
- Здатність до усвідомлення мовних норм, що склалися історично в фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці та адекватне їх застосування в предметній області стоматології в процесі використання державної чи іноземної мови.

- Здатність адекватно і доречно практично користуватися мовою в конкретних ситуаціях (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), використовувати для цього як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності мовлення.
- Здатність до проведення вербального і невербального спілкування, спостереження, вислуховування, постановки запитань, здатність вести співбесіду з різними групами співрозмовників, проведення і участі в зборах.
- Здатність до використання набутих умінь у передовій професійній практиці та викладацькій діяльності за допомогою оригінальних досліджень та прогресивних учень.
- Здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, досягнення партнерами взаєморозуміння, краще усвідомлення ситуації і предмета спілкування
- Формування системи знань в стоматології використовуючи унікальні дані, обґрунтовані рішення, нові інтерпретації, інноваційні методи.
- Вміння на теоретичному рівні генерувати ідеї, гіпотези наукового дослідження, розробляти доказову базу, визначати закономірності притаманні предметній області фізичної реабілітації.
- Здатність до формалізації як процесу систематизації та уточнення знань в напрямку фізичної реабілітації, виявлення взаємозв'язку її різних елементів, методологічного уточнення різних положень.
- Здатність використовувати сучасні дані, накопичені в результаті наукових досліджень як безпосередньо в предметній області стоматології, так і в фізіології, медицині, біохімії, біомеханіці, психології, педагогіці, теорії управління.
- Вміння застосовувати знання, отримані та відібрані в ході експериментальних досліджень і практичної діяльності, для визначення ефективності, систематизації, узагальнення та пояснення.
- Здатність до розробки, організації та впровадження профілактичних та реабілітаційних стратегій на основі особистих досліджень та авторських методик при створенні та реалізації індивідуального плану профілактики та лікування стоматологічних захворювань з метою покращення здоров'я, функціональних можливостей, адаптації до оточуючих умов, підвищення рівня стоматологічного здоров'я населення.
- Знання та навички до використання пристроїв, приладів та обладнання для проведення діагностично-лікувальних та реабілітаційних заходів; пристроїв та обладнання для контролю основних життєвих показників пацієнта.
- Здатність спілкуватися з нефхівцями своєї галузі (робота в мультидисциплінарній команді). Вміння спілкування з хворими, людьми з різними психологічними якостями, різного віку, рівня освіти, соціальної і професійної приналежності.
- Здатність до розробки профілактичних та реабілітаційних стратегій при створенні та реалізації індивідуального плану діагностики та лікування стоматологічних захворювань з метою покращення рівня стоматологічного здоров'я, функціональних можливостей.
- Здатність до аналізу, співставлення, порівняння варіантів розвитку стоматології, розв'язання у контексті викликів XXI ст.

Перелік компетентностей відповідно до нормативної навчальної дисципліни «Стоматологія» за спеціальністю 14.01.22 «Стоматологія»

Інтегральна компетентність:

Здатність розв’язувати комплексні проблеми в галузі професійної стоматологічної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі охорони здоров’я на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Програмні компетентності		
1	Загальні	<p>Дослідницькі компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> – Здатність до абстрактного мислення, синтезу, аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань. – Здатність до самостійного проведення наукового та патентного пошуку – Здатність до проектування і здійснення комплексних досліджень, на основі системного наукового світогляду з використанням основних універсальних методологічних принципів та знань в області історії і філософії науки. – Здатність до проведення оцінки результатів наукових досліджень з використанням знань та умінь в галузі медичної статистики. – Здатність до здійснення усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою. – Здатність застосовувати сучасних інформаційні технології у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, – Здатність до управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності – Здатність до використання методології проведення та фінансування наукових досліджень – Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми – Здатність працювати у міжнародному контексті – Здатність дотримуватися у своїй діяльності регламентуючих правових документів <p>Мовні компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> – Здатність представляти та обговорювати наукові результати та вести наукову дискусію державною та

іноземною мовою в усній та письмовій формі, володіння науковою термінологією.

– Здатність до повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності.

Комунікативні компетентності

– Здатність ефективно спілкуватися із спеціальною та загальною аудиторіями державною та іноземною мовами.

– Здатність ефективно використовувати навички риторики

– Здатність представляти складну інформацію у зручний та зрозумілий спосіб усно і письмово, використовуючи відповідну технічну лексику та методи.

– Готовність цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність. Здатність до ефективної професійної взаємодії.

Робота в групових проектах

– Готовність брати участь у роботі українських і міжнародних дослідницьких колективах для рішення наукових і науково-освітніх завдань.

– Здатність працювати у великій науковій групі, розуміючи відповідальність за результати роботи, а також беручи до уваги бюджетні витрати та персональні зобов'язання.

Управлінські компетентності

– Готовність організувати роботу колективу в розв'язанні актуальних проблем фізичної реабілітації.

– Здатність працювати в умовах обмеженого часу та ресурсів, а також мотивувати та керувати роботою інших для досягнення поставлених цілей.

Загальнонаукові (філософські) компетентності

– Здатність використовувати закони та категорії діалектики, основні закони історії та філософії наукових досліджень

– Здатність професійно вживати загальні методи пізнання: аналізу та синтезу; індукції та дедукції; закони формальної та діалектичної логіки

– Здатність демонструвати і розвивати широкий кругозір у галузі міжнародного життя та політичних процесів, орієнтуватися у зовнішній та внутрішній політиці держави, знати її історію та специфіку розвитку

– Здатність використовувати закони та категорії медичної етики під час планування та проведення наукового дослідження

		<ul style="list-style-type: none"> – Здатність використовувати правила академічної доброчесності під час планування, проведення та аналізу результатів наукового дослідження, що унеможливають та запобігають проявам академічного плагіату <p>Викладацькі компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> – Здатність педагогічно мислити, що передбачає наявність умінь: аналітичних, завдяки яким проявляється узагальнене вміння педагогічно мислити: діагностувати педагогічні явища, аналізувати їх складові (умови, причини, мотиви, засоби, форми та інше); знаходити способи оптимального рішення педагогічних проблем тощо; прогностичні, які проявляються в прогнозуванні педагогічного процесу, розвитку особистості та її соціальних відношень; проєктивні, що полягають у конкретизації педагогічного прогнозування в планах навчання і виховання, обґрунтування способів та етапів їх реалізації: підбір змісту педагогічного процесу; визначення основних видів діяльності тощо; рефлексивні, що проявляються в уміннях педагога аналізувати свою професійну діяльність: правильність постановки мети і завдань; адекватність змісту педагогічного процесу поставленим завданням; відповідність форм, методів, засобів індивідуальним і віковим особливостям лікарів-інтернів та слухачів. – Компетентність навчати лікарів-інтернів та слухачів на практичних заняттях. <p>Особистісні компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> – Здатність планувати і вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку. – Здатність працювати автономно. – Здатність бути критичним і самокритичним. – Здатність навчатися, мати сучасний рівень навчання. – Здатність генерувати нові ідеї (креативність). <p>Етичні зобов'язання</p> <ul style="list-style-type: none"> – Здатність слідувати етичним нормам у професійній діяльності, під час планування та проведення наукових досліджень. – Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.
2	Фахові	<p>Загальнопрофесійні компетенції</p> <p>Компетентність виконувати оригінальні дослідження в стоматології стосовно різних груп населення та досягати наукових результатів, що створюють нові</p>

знання, із звертанням особливої уваги до актуальних задач/проблем та використанням новітніх наукових методів. Здатність планувати проведення клінічного та експериментального дослідження, обирати сучасні методологічні підходи до оцінки результатів, здійснювати статистичний аналіз результатів. Здатність здійснювати аналіз наукової літератури (вітчизняної та зарубіжної), створити та оформити огляд літератури (мета аналіз). Здатність провести аналіз результатів наукових досліджень та оформити їх у вигляді наукової публікації/виступу українською та англійською мовами.

Спеціалізовано-професійні компетенції

- Здатність застосовувати знання фундаментальних основ, сучасних досліджень проблем і тенденцій стоматології у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають в Україні та інших країнах світу.
- Здатність відокремлювати структурні елементи, які складають теоретичну та емпіричну основу системи знань зі спеціальності «Стоматологія».
- Здатність виділити та зафіксувати провідний клінічний симптом або синдром патологічного стану чи захворювання; шляхом співставлення зі стандартами, використовуючи попередні дані анамнезу хворого та дані огляду хворого, на основі провідного клінічного симптому або синдрому, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення поставити найбільш вірогідний або синдромний діагноз захворювання
- Здатність до встановлення попереднього та остаточного клінічного діагнозу основних стоматологічних захворювань; діагностування невідкладних станів; планування та проведення заходів профілактики стоматологічних захворювань серед населення; організації проведення лікувально-евакуаційних заходів; оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень.
- Здатність до визначення характеру та принципів лікування стоматологічних захворювань, необхідного режиму праці та відпочинку, дієти при лікуванні стоматологічних захворювань, тактики ведення стоматологічного хворого при соматичній патології, виконання медичних та стоматологічних маніпуляцій.
- Здатність до проведення лікування основних

стоматологічних захворювань; визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги; визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду.

- Здатність на підставі даних про стан здоров'я певних контингентів населення та про наявність впливу на нього навколишнього середовища, використовуючи існуючі методи, в межах первинної медико-санітарної допомоги населенню здійснювати систему санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів щодо: організації раціонального харчування, водопостачання; організації раціонального харчування, водопостачання; первинної профілактики захворювань і травм; пропаганди здорового способу життя.

- Здатність в умовах лікувальної установи, навчально-виховних, оздоровчих закладів, на виробництві, використовуючи узагальнену процедуру оцінки стану здоров'я людини, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, серед закріпленого контингенту населення: формувати диспансерні групи хворих; сформувати групи здорових людей, що підлягають диспансерному нагляду (новонароджені, діти, підлітки, вагітні, представники професій, що мають проходити обов'язковий диспансерний огляд);

- Здатність в умовах лікувальної установи на підставі результатів епідеміологічного обстеження осередків інфекційних хвороб, епідеміологічного аналізу, використовуючи існуючі профілактичні та протиепідемічні методи

- Здатність в умовах медико - профілактичної установи, терапевтичної дільниці, використовуючи статистичні та лабораторні методи, здійснювати епідеміологічний аналіз інфекційної захворюваності населення, виявляючи: групи ризику; території ризику; час ризику; фактори ризику

- Здатність прогнозувати науково обґрунтовані підходи до модернізації вітчизняної системи охорони здоров'я, організовувати та забезпечувати процеси управлінської діяльності з урахуванням процесів реформування галузі.

Дослідницькі компетентності

- Володіння сучасними методами наукового дослідження, в тому числі пошуку інформації в літературі, розрізнення первинних і вторинних

		<p>джерел, використання традиційних та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.</p> <ul style="list-style-type: none">• Здатність до використання сучасного наукового обладнання та інноваційних технологій у галузі стоматології.• Компетентність інтерпретувати результати експериментів та брати участь у дискусіях із досвідченими науковцями стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів.• Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. <p>Аналітичні компетентності</p> <ul style="list-style-type: none">• Здатність проводити науковий аналіз результатів досліджень і використовувати їх в практичній діяльності• Здатність осмислення своїх власних припущень та перевірки зроблених іншими припущень, які вважаються доведеними у галузі стоматології.• Здатність до формулювання ідей концепції в результаті читання, дослідження, обговорення і мозкового штурму у високо спеціалізованій, присвяченій певній темі роботі академічного або професійного спрямування.• Здатність до виявлення зв'язків між сучасними концепціями медичної стоматологічної науки, наведення доказів та/або інших аргументів, що спростовують ці докази.• Здатність до включення нових висновків в існуючі знання щодо використання засобів діагностики, профілактики та лікування у різних груп населення.
--	--	---

**КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ (PhD),
який закінчив навчання з нормативної навчальної дисципліни
«Стоматологія» за спеціальністю 14.01.03 «Стоматологія»**

№ п/п	Назва	Знання	Уміння
Загальнопрофесійні компетентності			
1.	Здатність виконувати оригінальні дослідження в стоматології та досягати наукових результатів, що створюють нові знання, із звертанням особливої уваги до актуальних задач/проблем та використанням новітніх наукових методів.	+	+
2.	Здатність планувати проведення клінічного та експериментального дослідження, обирати сучасні методологічні підходи до оцінки результатів, здійснювати статистичний аналіз результатів.	+	+
3.	Здатність здійснювати аналіз наукової літератури (вітчизняної та зарубіжної), створити та оформити огляд літератури (мета аналіз).	+	+
4.	Здатність провести аналіз результатів наукових досліджень та оформити їх у вигляді наукової публікації/виступу.	+	+
Спеціалізовано-професійні компетентності			
5.	Здатність застосовувати знання фундаментальних основ, сучасних досліджень проблем і тенденцій фармації у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають в Україні та інших країнах світу.	+	+
6.	Здатність відокремлювати структурні елементи, які складають теоретичну та емпіричну основу системи знань зі спеціальності 14.01.22 «Стоматологія».	+	+
7.	Здатність розробляти теоретичні основи нових методів лікування, класифікацій.	+	+
8.	Здатність до обґрунтування доцільності застосування нових стоматологічних методик лікування	+	+
9.	Здатність теоретично та експериментально обґрунтувати нові процеси, які відбуваються при застосуванні методик, що раніше не застосовувались	+	+
10.	Здатність розробляти нові та вдосконалювати наявні підходи до діагностики та лікування стоматологічних захворювань	+	+
11.	Здатність до наукового обґрунтування, розроблення та вдосконалення нормативно-технічної документації на дослідження	+	+
12.	Здатність до розробки нових і вдосконалення наявних методів діагностики стоматологічних захворювань	+	+
13.	Фундаментальні та прикладні дослідження у сфері матеріально-технічного, фінансового інтелектуального й інформаційного забезпечення стоматології. Оцінка соціально-економічної ефективності впровадження досягнень науково-технічного	+	+

	прогресу та заходів, спрямованих на підвищення якості життя пацієнтів.		
14.	Здатність до фундаментальних та прикладних досліджень щодо обґрунтування галузевих програм, нормативно-правового регулювання й оптимізації стоматологічного забезпечення населення, контингентів пацієнтів за окремими нозологічними формами; наукове обґрунтування адаптивного управління організаціями стоматологічної галузі на основі аналізу їх діяльності, використання теорії управління, фінансів, інвестицій, маркетингу, логістики, належної виробничої й аптечної практики.	+	+
15.	Здатність досліджувати етичні аспекти та фактори макро- і мікросередовища у діяльності стоматологічних клінік.	+	+
16.	Здатність проводити стоматологічний маркетинг. Маркетингові дослідження стоматологічних втручань як життєво необхідного товару, асортиментна, збутова та комунікаційна політика. Стоматологічне товарознавство.	+	+
17.	Здатність науково обґрунтовувати соціально-економічні механізми стоматологічного забезпечення в умовах страхової медицини. Організаційні дослідження в галузі стоматології. Дослідження щодо створення, клінічних випробувань і раціонального використання апаратури, матеріалів. Стоматологічне ціноутворення.	+	+
18.	Здатність до методичного, організаційного обґрунтування розвитку інформаційних і комп'ютерних технологій у стоматології.	+	+
19.	Здатність до фундаментальних та прикладних досліджень зовнішньоекономічної діяльності в галузі стоматології, зокрема стратегії стоматологічного маркетингу, менеджмента та логістики.	+	+
20.	Здатність удосконалення форм і методів організації та управління стоматологією. Оптимізація забезпечення лікарськими засобами та виробами медичного призначення населення в умовах надзвичайних ситуацій.	+	+
21.	Здатність до організаційних досліджень в галузі стоматології та медичного права.	+	+
22.	Здатність оптимізації управління трудовими ресурсами стоматологічної галузі: кадрове забезпечення, прогнозування, ротация, підготовка та перепідготовка, підвищення кваліфікації й атестація стоматологічних кадрів, зокрема викладачів і професорсько-викладацького складу закладів медичної освіти.	+	+
23.	Здатність аналізувати історичні аспекти розвитку стоматології: правові, етичні, технологічні, нормативні та інші чинники регулювання діяльності медичних стоматологічних закладів у вітчизняному та міжнародному досвіді.	+	+
Дослідницькі компетентності			

24.	Володіння сучасними методами наукового дослідження, в тому числі пошуку інформації в літературі, розрізнення первинних і вторинних джерел, використання традиційних та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.	+	+
25.	Здатність до використання сучасного наукового обладнання та інноваційних технологій у галузі стоматології.	+	+
26.	Компетентність інтерпретувати результати експериментів та брати участь у дискусіях із досвідченими науковцями стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів.	+	+
27.	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	+	+
Аналітичні компетентності			
28.	Здатність проводити науковий аналіз результатів досліджень і використовувати їх в практичній діяльності.	+	+
29.	Здатність осмислення своїх власних припущень та перевірки зроблених іншими припущень, які вважаються доведеними у галузі стоматології.	+	+
30.	Здатність до формулювання ідей концепції в результаті читання, дослідження, обговорення і мозкового штурму у високо спеціалізованій, присвяченій певній темі роботі академічного або професійного спрямування.	+	+
31.	Здатність до виявлення зв'язків між сучасними концепціями стоматології, наведення доказів та/або інших аргументів, що спростовують ці докази.	+	+
32.	Здатність до включення нових висновків в існуючі знання щодо використання засобів діагностики, профілактики та лікування у різних груп населення.	+	+

РЕСУРСИ САМОНАВЧАННЯ

Ресурсами самонавчання для підготовки аспірантів, які допоможуть оволодіти спеціальністю 14.01.22 «Стоматологія» для підготовки докторів філософії (PhD) та підвищення рівня знань та навичок досвідченого спеціаліста стоматолога є:

1. <http://mon.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України;
2. <http://nmapo.edu.ua/index.php/uk/> – офіційний сайт Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика;
3. <http://president.gov.ua> – офіційний веб-сайт Президента України;
4. <http://rada.gov.ua/> – офіційний портал Верховної Ради України;
5. <http://www.kmu.gov.ua/> – Урядовий портал, єдиний веб-портал органів виконавчої влади України;
6. <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/> – офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України;
7. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського;
8. <http://www.nplu.org/> – Національна Парламентська бібліотека України;
9. <http://www.who.int/> – офіційний веб-сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Обов'язкова література:

1. Бичун А.Б., Васильев А.В., Михайлов В.В. Неотложные состояния в стоматологии. /А.Б. Бичун, А.В. Васильев, В.В. Михайлов.- М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. – 320 с.
2. Данилевський М.Ф. Терапевтична стоматологія: підручник; в 4 т. – Т2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис / М. Ф.Данилевський, А. В. Борисенко, Л. Ф. Сідельнікова та ін. - К.: ВСИ «Медицина», 2010. – 560 с.
3. Дитяча терапевтична стоматологія Т.2. / Хоменко Л. О. та співав. – К.: Книга-плюс, 2015. - 328с.
4. Данилевський М. Ф., Борисенко А. В., Антоненко М. Ю. Сідельнікова Л. Ф., Несин О. Ф., Терапевтична стоматологія. Захворювання силозової оболонки порожнини рота. Том 4 . К.: Медицина. - 2013. - 632 с.
5. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку: підручник / Харьков Л. В., Яковенко Л. М., Чехова І. Л.; за ред. Л. В. Харькова. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015, 496 С.
6. Яковенко Л. М., Чехова І. Л, Єгоров Р. І., Алгоритми виконання стоматологічних маніпуляцій з дисципліни «Дитяча хірургічна стоматологія» до комплексного практично-орієнтованого державного іспиту зі стоматології. – К.: Книга-плюс, 2017. – 40 С.
7. Куроєдова В. Д. Зрозуміла ортодонтія / В. Д. Куроєдова, М. І. Дмитренко, О. М. Макарова, О. А. Стасюк. – Полтава, 2016. – 88 с.

Нормативні документи:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – ст. 144.
3. Господарський процесуальний кодекс України від 06 листопада 1991 р. № 1798-XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – ст. 56.
4. Кодекс законів по працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – № 50. – Додаток до номеру.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-X (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – ст. 1122.
6. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – ст. 131.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10. – ст. 88.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – ст. 356.
9. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40, /40-42/. – ст. 492.

10. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – ст. 19.
11. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19 жовтня 2017 р. № 2168-VІІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 5. – ст. 31.
12. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VІ (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – ст. 314.
13. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-ІV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – ст. 275.
14. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VІІ (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2014.. – № 49. – ст. 2056.
15. Про захист персональних даних: Закон України від 01 червня 2010 р. № 2297-VІ (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – ст. 481.
16. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-ХІІ (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 30. – ст. 379.
17. Про звернення громадян: Закон України 02 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – ст. 257.
18. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – ст. 650.
19. Про лікарські засоби : Закон України від 04 квіт.1996 р. № 123/96-ВР (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 22. – ст. 86.
20. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02 березня 2015 р. № 222-VІІІ (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 23. – ст. 158.
21. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори Закон України від 12 лютого 1995 р. № 60/95-ВР (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 10. – ст. 60.
22. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VІІІ (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 3. – ст. 25.
23. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. № 2694-ХІІ (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – ст. 668.
24. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України "у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно" (справа про безоплатну медичну допомогу): Рішення Конституційного Суду України від 29 травня 2002 року № 10-рп/2002 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 23 – ст. 1132.
25. Наказ МОЗ №1422 від 29.12.2016 «Зміни до методики розробки та впровадження медичних стандартів (уніфікованих клінічних протоколів) медичної допомоги на засадах доказової медицини».
26. Наказ МОЗ України № 33 від 23.02.2000 «При штатні нормативи та типові штати закладів охорони здоров'я».
27. Наказ №404 від 20.06.2006 «Про внесення змін до наказу МОЗ від 22.05.06 № 308 «Про затвердження таблицю оснащення фельдшерсько-акушерських пунктів, лікарських амбулаторій (у т.ч. амбулаторій загальної практики-сімейної медицини) та підрозділів первинної медико - санітарної допомоги лікувально-профілактичних закладів».
28. Наказ МОЗ України № 110 від 14.02.2012 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування».
29. Наказ МОЗ України № 1150 від 27.12.2013 «Про затвердження Примірною таблиця матеріально-технічного оснащення Центру первинної медичної (медико-санітарної) допомоги та його підрозділів».

30. Наказ МОЗ України № 183 від 31.03.2015 «Про затвердження сьомого випуску Державного формуляра лікарських засобів та забезпечення його доступності».
31. Наказ МОЗ України № 127 від 02.03.2011 «Про затвердження примірних табелів оснащення медичною технікою та виробами медичного призначення центральної районної (районної) та центральної міської (міської) лікарень».
32. Наказ МОЗ України № 751 від 28.09.2012 «Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України».

Рекомендована література:

1. Бернадський Ю. И. Основы хирургической стоматологии. – М.:Медпресс,2000. – 460 С.
2. Волкова Е.А. Терапевтическая стоматология. Болезни зубов. Учебник в 3-х частях. Часть 1 / Под ред. Е.А. Волкова, О.О. Янушевича. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 168 с. 9. Вольф Г.Ф. Пародонтология / Г.Ф. Вольф, Э.М. Ратейцхак, К. Ратейцхак; Пер. с нем.; Под ред. Г.М. Барера. - М.: МЕДпресс-информ, 2014. - 548 с.
3. Дитяча стоматологія / під ред Річарда Р. Валбері. Пер з англ. – під ред. проф. Л. П. Кисельниковой // М.: ГЭОТАР-Медиа”. – 2014. – 452 с.
4. Максимовский Ю.М. Терапевтическая стоматология. Кариесология и заболевания твердых тканей зубов. Эндодонтия. Руководство к практическим занятиям / Ю.М. Максимовский, А.В. Митронин. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 480 с. 22.
5. Манаута Й. Атлас послойных композитных реставраций. / Й. Манаута, А. Салат. - М: Азбука, 2014. – 444 с. 23.
6. Николаев А. Практическая терапевтическая стоматология / Николаев А., Цепов Л.- М.: Медпресс-информ, 2016.- 928 с. 24.
7. Рикуччи Д. Эндодонтология. Клинико-биологические аспекты / Доменико Рикуччи, Жозе Сикейра. – М.: Азбука, 2015. - 415с.
8. Стоматологічний діагноз (за МКХ-10) : навчальний посібник / В. А. Кльомін, П. В. Іщенко, І. В. Борисова [та ін.]. – Київ : Медицина, 2015, 214 С. : іл.
9. Фліс П. С. «Orthodontics. Dentognathic Anomalies and Deformations». - «Медицина», Київ 2015 р. - 176 с.
10. Доусон П. Е. Функциональная окклюзия: от височнонижнечелюстного сустава до планирования улыбки / Питер Е. Доусон: пер. с англ.; под ред. Д. Б. Конева. – М.: Практическая медицина, 2016. – 592 с.

Інші рекомендовані джерела:

1. Borysenko A.V. Operative Dentistry Endodontics in 2 volumes. volume 1. – К.: AUS Medicine Publishing, 2016. – 384 p.
2. Lang N., Lindhe J. Parodontologia clinica e implantologia orale / Niclaus P. Lang Jan Lindhe - Edi. Ermes, 2016, 1496 p.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ:

1. <http://mon.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України;
2. <http://nmapo.edu.ua/index.php/uk/> – офіційний сайт Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика;
3. <http://president.gov.ua> – офіційний веб-сайт Президента України;
4. <http://rada.gov.ua/> – офіційний портал Верховної Ради України;
5. <http://www.kmu.gov.ua/> – Урядовий портал, єдиний веб-портал органів виконавчої влади України;
6. <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/> – офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров`я України;
7. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського;
8. <http://www.nplu.org/> – Національна Парламентська бібліотека України;
9. <http://www.who.int/> – офіційний веб-сайт Всесвітньої організації охорони здоров`я.

ПРЕДМЕТНО – ТЕМАТИЧНІ КАТАЛОГИ:

1. <http://www.library.univ.kiev.ua> – Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
2. <http://inmeds.com.ua/> – веб-ресурс «Єдиний медичний простір»;
3. <http://www.bnf.fr/> – Національна бібліотека Франції;
4. <http://www.ddb.de/> – Німецька електронна бібліотека;
5. [http://www.nlr.ru:8101 /](http://www.nlr.ru:8101/) – Російська національна бібліотека;
6. <http://www.rsl.ru/> – офіційний сайт Російської державної бібліотеки;

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Код розділу	Назва розділу
1	Стоматологія
2	Терапевтична стоматологія
3	Ортопедична стоматологія
4	Стоматологія дитячого віку
5	Хірургічна стоматологія
6	Ортодонтія

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ (формула спеціальності, напрями досліджень)

Паспорт спеціальності нормативної навчальної дисципліни підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі на кафедрі стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика за спеціальністю: 14.01.22 «Стоматологія» розроблений на підставі Постанови Президії Вищої Атестаційної Комісії України від 14.11.2001 року №18-09:

I. Формула спеціальності 14.01.22 «Стоматологія»:

Галузь науки, яка вивчає етіологію, патогенез і розробляє й удосконалює методи ранньої діагностики, корекції та лікування та профілактики стоматологічних захворювань.

II. Напрямки досліджень:

2.1. Дослідження етіології, патогенезу та розповсюдження стоматологічних захворювань

2.2. Розроблення й удосконалення методів діагностики, профілактики та лікування стоматологічних захворювань

2.3. Експериментальне та клінічне розроблення й обґрунтування засобів і методів лікування стоматологічних захворювань та впровадження їх у клінічну практику.

2.4. Розроблення й оцінювання методів диспансеризації населення зі стоматологічними захворюваннями.

2.5. Дослідження морфологічних, фізіологічних, біохімічних і біофізичних параметрів, які визначають відхилення від нормального функціонування організму людини, які призводить до стоматологічних захворювань.

2.6. Експериментальне та клінічне дослідження стоматологічних захворювань.

2.7. Експериментальне моделювання стоматологічних захворювань та патогенетично обґрунтоване лікування їх в експерименті.

2.8. Експертиза стоматологічних захворювань